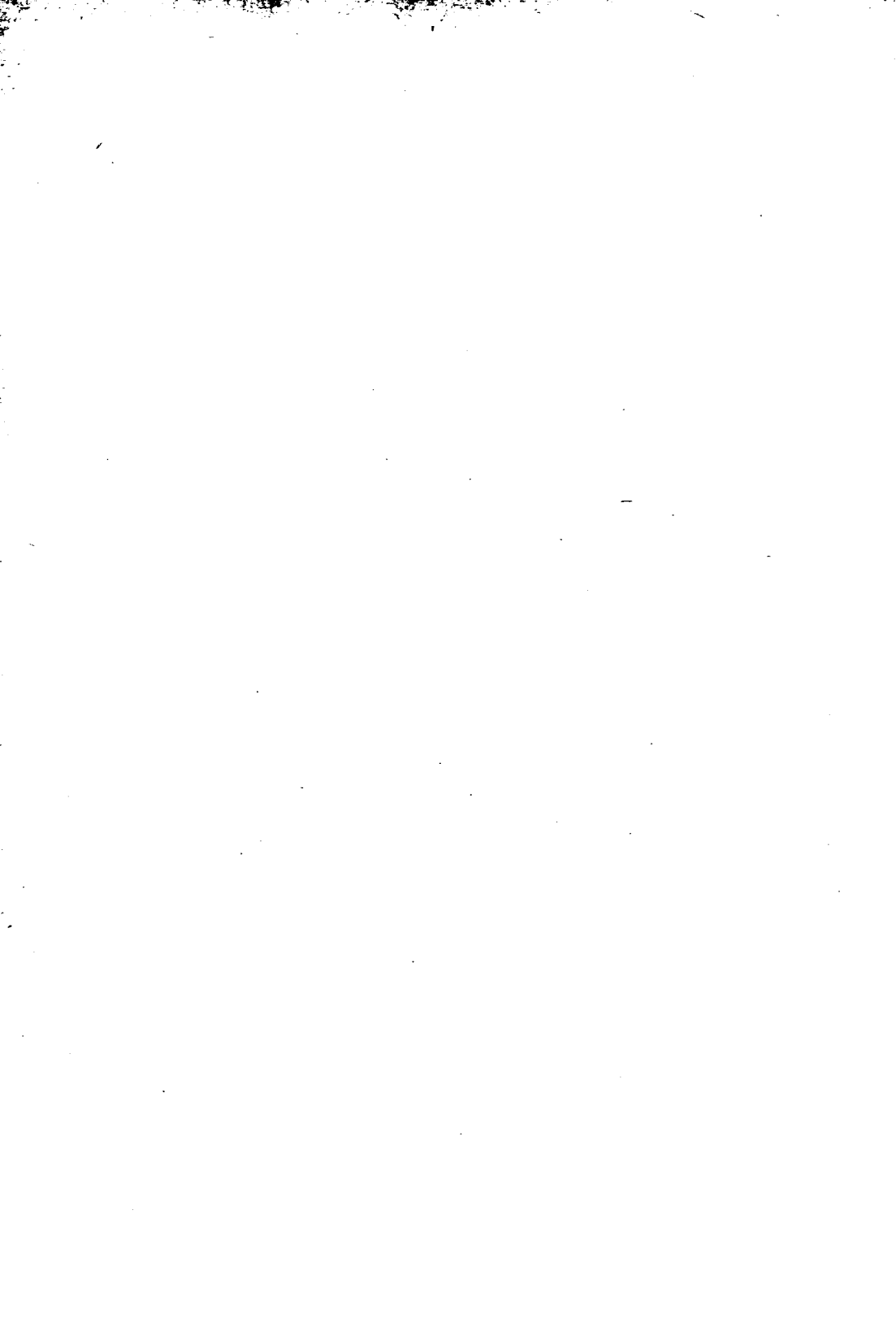

AZ ORIENTÁCIÓ SZEREPE AZ EGYSÉGES ALAPU
KÖZÉPISKOLAI KÉPZÉSBEN

Jazimiczkyné, Tanács Erzsébet

I.

Az integrált középiskolai képzés alapelveinek a megalapításaiból kell kiindulnunk.

1. Mint ismeretes, a szocialista demokratizmus kiszélesedésének, a tudomány termelőerővé válásának követelményei a társadalom tagjaitól a mainál alaposabb és minőségileg magasabb szintű általános műveltséget, szélesebb látókört igényelnek.
2. Korunk tudományos-műszaki fejlődése megváltoztatja az ember munkatevékenységét, előfordul, hogy aktív, kereső évei alatt többször is munkakört kell változtatnia. A gyors technikai változások a korábban megszerzett ismeretek egy részét elavulttá teszik. A jövőndő munkavállalókat tehát képessé kell tenni arra, hogy rövid idő alatt át tudjanak állni más tevékenységi körök ellátására, illetve hogy az új technikát el tudják sajátítani.
3. Az eddiginél jobban kell érvényesülnie mind a társadalmi-politikai, mind a műszaki-gazdasági fejlődésünk érdekében a szocialista közoktatásügy leglényegesebb alapelveinek: minden gyermek jusson el természetes lehetőségeinek maximális határáig származásától és szociális körülményeitől függetlenül. Mindez azt a feladatot rója az iskolarendszerre, hogy a kedvezőtlen családi körülményekből eredő hátrányokat csökkentse, kompenzálja. Minden gyermek számára egyenlő esélyeket biztosítson személyisége teljes kibontakoztatásához, és ennek birtokában a továbbtanulás megalapozottabb legyen.

A kísérlet e három alapkonceptiója mintegy a gyakorlatba ülteti át az MSZMP állásfoglalását. 1982-ben a Központi Bizottság elé kerültek az állami oktatásról szóló 1972. júni-

us 15-i központi bizottsági határozat végrehajtásának tapasztalatai. Mint ismeretes a középfoku képzés mind általánosabbá válása az elmúlt évtizedben egy olyan középiskola bázisán ment végbe, amelyben a továbbtanulásra előkészítő, illetve a szakmai képzést adó iskolafajták mereven elkülönülnek egymástól, és minőségileg is eltérő általános műveltséget közvetítenek. Nem biztosított a különböző iskolatípusok közötti mozgás, a pályaválasztási korrekció.

A fenti tendenciák érvényesülése törvényszerűen meghatározza a közoktatás fejlesztésének fő irányait. Az egységes alapú középiskola mind tartalmi, mind formai szempontból ennek az irányvonalnak felel meg. A KB állásfoglalásban ez a következőképpen fogalmazódik meg:

"Azokat a megoldásokat kell előnyben részesíteni, amelyek a jövő iskolarendszerét a jelen kereteire építik, s a mai iskolaszervezetet fejlesztik tovább. A középfoku képzést hosszabb távlatban is önálló iskolafokozatként kell megőrizni... A középiskolát a tartalmi és a szerkezeti integráció irányába kell fejleszteni. Fokozatosan el kell érni, hogy a gimnáziumban és a szakközépiskolában az általános művelés törzsanyaga azonos legyen. Ezáltal megteremthető a gimnázium és a szakmai középiskola közötti átlépés, a korrekciós irányváltás lehetősége."

/Megjelent: Köznevelés 1982/19.sz./

A társadalom által megfogalmazott igény: az alaposabb és magasabb szintű általános műveltség szükségképpen megnöveli a mindenki számára kötelező, közös képzési szakaszt. Ugyanakkor ez egybevág a gyermek fejlődési sajátosságaiából eredő érdekekkel, minthogy az egyéni adottságok kibontakozásának és megszilárdulásának szakasza a pszichológiai kutatások szerint serdülő korban következik be. Ezért az életpályát is meghatározó iskolatípus megválasztása 14-15 éves korban korai. Az általános iskola befejezésekor még nem ér véget a serdülés időszaka, ezért helyesebb, ha csak a középiskola második osztályának a végén történik a tulajdonképpeni pályaválasztás, illetve a pályaválasztást meghatározó tanulmányválasztás.

Az általános közoktatáspolitikai irányelvek és a gimnáziumi fakultáció tapasztalatainak birtokában dolgoztuk ki az egységes alapú középiskola két szakaszát.

1. A pályaválasztást elősegítő általános szakaszt, amely magában foglalja a felzárkóztatást és az orientációt.
2. Az erre épülő második szakaszt, amelyre hosszabb rövidebb ideig tartó differenciált képzési ágak épülnek, közvetlen kapcsolatban a népgazdaság különböző szintű káderszükségleteivel. Ezek a differenciált ágazatok lehetnek:
  - az életpályára közvetlenül felkészítő rövidített szakmunkásképzés
  - elméletigényesebb szakmákban érettségit és szakmunkásbizonyítványt adó szakközépiskola
  - a felsőfoku tanulmányokra felkészítő gimnázium.

Feladatunk az első szakasz az un. orientációs szakasz vizsgálata.

1. Milyen szerepet tölt be a képzésben ez a szakasz?

Az egyéni képességek kifejleszthetősége nagyrészt azon múlik, felfedezik-e a gyermekben egyéni adottságait, módot nyújtanak-e neki magának is arra, hogy önismeretre tegyen szert. Ehhez elsősorban sokoldalú általános művelésre és ezen belül módszeres megfigyelésre van szükség. De arra is, hogy az általa választott tevékenységben próbát tegyen, megbizonyosodjék, valóban sikeres teljesítményekre képes-e, módja legyen a tevékenységének változtatására. A választáshoz az egyik tevékenységből a másikba való átmenetelhez segítő irányítást /orientációt/ kell kapnia tanáraitól, hogy aztán a második osztály végén ennek alapján tudjon dönteni. Remélhetőleg két év alatt a tanulók önismerete sokat fejlődik, és a szülők számára is meggyőző tények alakulnak ki a gyermekeik tényleges képességeiről. Reméljük sikerül elérni, hogy a gyermekek továbbtanulását és pályaválasztását az eddiginél nagyobb mértékben képességeik és kisebb mértékben szüleik határozzák meg. Ily módon az iskola jobban szolgálhatja az egészséges és szükséges társadalmi mobilitás ügyét is, mint eddig.

Ennek megvalósításaként a középiskolai tanulmányok elején biztosítani kell, hogy mindenki elérjen ismeretekben, képesség- és személyiségfejlődésben egy átlagos fejlettségi szintet. Számolnunk kell azzal, hogy igen nagy tanulmányi szintkülönbséggel iratkoznak be tanulóink a középiskola első osztályába. Az előképzettség hiánya nemcsak gyenge adottságok

következménye. Sok gyermek tudásának alacsony színvonala a leghatározottabban a nem kielégítő környezeti feltételekkel hozható összefüggésbe, amelyekbe egyaránt beleértendők a kedvezőtlen családi és iskolai körülmények.

Az első osztály első félévében korrekció, felzárkóztató lehetőséget kell biztosítani azoknak a tanulóknak, akik bármely tárgyból a tanév eleji tudásszintmérés alapján gyengébbeknek bizonyultak. Ez kiscsoportban történő intenzív foglalkozást jelent, amelynek a célja az általános iskolai hiányok pótlása, biztosabb alap teremtése a középiskolai tanulmányok sikeres elvégzéséhez. Bizonyos elmaradások újra termelődhetnek, ezért az első félévihez hasonló felzárkóztató foglalkozásokat az egész képzés szerves részének tekintjük.

2. Mi a feltétele az orientáció sikeres megoldásának?

Megbízható információkat kell szereznünk a tanulók személyiségéről, előképzettségük színvonaláról. Az információkat tanulónként un. "személyiségdossziékba" gyűjtik az osztályfőnökök. Mi kerül ide?

- az általános iskolai eredmények és az osztályfőnöki jellemzések
- az első osztály megkezdésekor tantárgyankénti tudásszintmérés
- kérdőíves adatfelvétel a tanulók családi helyzetéről, érdeklődési köréről, személyiségének jellemző vonásairól, további tanulmányi- és pályaelképzeléseiről
- tantárgytükrök és diagnosztikai lapok, amelyeket a szaktanárok rendszeresen vezetnek - ezek mintegy tükröt adnak a tanuló állapotváltozásairól
- anyakönyvi adatok.

Ezen kívül az osztályfőnökök az un. "osztályfőnöki naplóba" minden tanulóról leírják a személyes benyomásait, szülői értekezletek, családlátogatások, egyéni beszélgetések, kirándulások, társadalmi munkák és KISZ munkák tapasztalatait.

Az iskolák által megkövetelt "osztályfőnöki feljegyzések" és az általunk kért "osztályfőnöki napló" vezetése duplamunkát jelentett. Csaknem ugyanaz a szöveg került mind-

kettőbe. Ezért a naplót megszüntettük. Mivel az első évek tapasztalatai alapján félévenkénti bejegyzések szerepeltek benne - ennél sűrűbb csak elvéve -, kértük az osztályfőnököket, hogy a hivatalos dokumentumra félévenként jól elkülöníthetően /más-más színű tollal/ írják le a tapasztalataikat.

A pedagógusok korábban is végeztek megfigyeléseket. Ezt azonban nem éreztük kielégítőnek. Kísérleti munkánkban rendszeresebb, tervszerűbb, megbízhatóbb információkra volt szükségünk. Ha zökkenőmentesség akarjuk tenni az orientálást, akkor minden szaktanárnak tudnia kell, hogy a tantárgyának eredményes tanulásához mely képességek, adottságok szükségesek. Ezért volt fontos un. "tantárgytűkrök" készítése.

Sajnos ezek vezetése - mint kiderült - nagy megterhelést jelentett a tanároknak, a kitöltését elhanyagolták, kampányszerűen az ellenőrzések előtt végezték el. Így jobbnak láttuk rájuk bízni a tanulónkénti feljegyzések vezetését. Ugyis minden tanár kialakult módszerei szerint minden tanulóról vezet naplót, ahova szöveggel, pontokkal, különböző színű jegyekkel írja le benyomásait. És javasoltuk, hogy az osztályozó konferencián minden gyerekről bővebben beszéljenek, ne csak a jegyeket állapítsák meg, hanem a kiadott tantárgytűkör-minták alapján szövegesen is értékeljenek, hogy az orientáló tevékenység megalapozottabb legyen.

Mintaképpen bemutatjuk oroszról a Tanszékünk által készített diagnosztikai lapot és tantárgytűkröt.

DIAGNOSZTIKAI LAP OROSZ NYELVBŐL

A tanuló neve:

Osztálya:

Kiejtés	hang- és szóképzés mondatintonáció és beszédritmus	
A nyelvi érintkezés alapformái	olvasás szövegértés beszéd beszédértés szókincs és használata automatizáltság nyelvi anyag kommunikációja mikronyelv használata helyesírás	
Grammatika	produktív írásbeliség reproduktív műveltség produktív műveltségzés strukturák nyelvtani anyag használata	
Fordítás	szemantizáció szótárhasználat mikronyelv használata idegen nyelv-logika	
Beállító-dás	gondolkodásmód stílus és mondanivaló nyelvészeti szemléletmód elméleti ismeretek	

Szöveges megjegyzések:

Értékelés orosz nyelvből

Név: ..... Osztály: .....

Olvasás: folyamatos, jól hangsúlyozott, a tartalom megértéséről tanuskodik, a szövegértést nem érzékelteti; nem elég folyamatos, akadozva, gyengén olvasKiejtése: jó, helyenként javításra szorul, bizonytalan, gyakran kell javítani.Helyesírás-készsége: jó, közepesen fejlett, rosszAz olvasmányok szókincsét: jól ismeri, kevés kivétellel ismeri; hiányosan ismeri; alig ismeri

Tartalmát: szabadon, önállóan, nyelvileg pontosan adja vissza, kisebb nyelvi hibákkal; hézagosan adja vissza, csak tanári irányítással; még tanári segítséggel sem képes a szövegviasszaadásra.

Nyelvtani ismereteinek alkalmazásában: pontos; kevés hibát vét, /inkább csak írásban - szóban/; ismeretek hiányában bizonytalan; sok hibát vét; teljesítménye elfogadhatatlan.Hallás és olvasás utáni szövegértése: biztos, jó, bizonytalan; nem ért, csak elszigetelt szavakat.Nyelvi ismereteinek önálló alkalmazása: jól alkalmazza, kevés hibával /inkább csak írásban - szóban/ alkalmazza; sok hibával alkalmazza; nem tudja alkalmazniÓra alatti munkája: példamutató; aktív, jó teljesítménnyel, de csak tanári felszólításra kapcsolódik be az órai munkába; figyelme szétszórt; ritkán, csak felszólításra vesz részt az órai munkában, változó, gyenge teljesítménnyel.Megjegyzés:

Kelt:

.....
szaktanár

3. Az orientációs munka befejező része a második évfolyam végét záró eredménymérés

Ez két részletben történik. Az egyik az írásbeli, a másik a szóbeli. Az általánosan művelő tárgyak többségéből feladatlap készült A és B változatban. Az első és második tanév leglényegesebb ismereteinek, összefüggéseinek alkalmazását méri 60 perc alatt. A feladatlapokat a kísérleti iskolákban tanító szaktanárokból alakult munkaközösség dolgozta ki. Ugyancsak a szaktanárok állították össze a szóbeli vizsga tételsorát magyar irodalomból és a korban hozzákapcsolódó történelmi tananyagból.

Ugyanis az Oktatási Miniszterhelyettes 22478/1978.V.sz. levele szóbeli vizsgát javasolt a második osztály végén. Ez alkalmat ad arra, hogy lemérhessük a tanulók irodalmi elemző-készségét, beszédkészségét.

A miniszterhelyettesi leirat szerint a "záróvizsga a tanulóra hátrányos - továbbhaladást gátló - következménnyel nem járhat, sikeres letételét sem kell a tanuló számára kiállított bizonyítvánnyal igazolni." Ezért ez a vizsga nem szelekciós szerepet tölt be, hanem az orientáció részét képezi. A vizsgaszituációban megnyilvánuló képességek megismerésére alkalmas. A tudásszint-mérést és a vizsgát ezért úgy szerveztük, hogy a tanévvégi osztályozó tantestületi értekezlet előtt lebonyolódjék. A teljesítmények egy jeggyel emelhetik, vagy csökkenthetik az évvégi osztályzatot.

II.

Az első két év után kell dönteniük a tanulóknak a tanulás további irányairól. Ebben a döntésben az orientációs munka hatásának kell érződnie. Hogy valójában milyen hatékonyan működik az orientációs rendszer, annak számtalan összetevője van.

1. A személyi tényezők kísérlethez való viszonya

Ha rendezzük ezeket a személyi tényezőket, három csoportot különböztethetünk meg:

- a szülők
- a pedagógusok
- a tanulók

a/ A szülők felvilágosítása már az általános iskola 8. osztályában kezdődik. A kísérleti intézmény beiskolázási vonzáskörzetébe tartozó általános iskolák érintett tanulóinak szüleit pontosan tájékoztatni kell a kísérlet lényegéről. Majd látni fogjuk - számadatokkal is bizonyítva - mennyire befolyásoló tényezője a második osztály utáni pályaválasztásnak a pontos tájékoztatás. Ugyanigy a szülők ambíciói, iskolával szembeni elvárásai is sokkal inkább befolyásolják a gyerekek döntését, mint azt hittük volna.

A kísérlet adta lehetőségek csak lassan jutnak el a köztudatba annyira, hogy az tettekben nyilvánuljon meg. Mert a szülők tábort két részre lehet osztani. Az egyik rész elfogadja a kísérlet koncepcióját, a másik részbe tartoznak azok, akik csak elméletileg értenek egyet a kísérlettel, de a társadalmi helyzetük nagy mértékben befolyásolja gyermekük pályaválasztási döntését.

b/ A szülőkön túl a pedagógus és a pedagógusközösség az, aki a legnagyobb hatással van a gyerekek pályaválasztására. A pedagógus az orientációs munka letéteményese. Az ő lelkiismeretes munkájától függ a tanuló helyes irányítása. Mennyit tesz azért, hogy tanítványát lehetőleg minél jobban megismerje, a pályaválasztási döntésében befolyásolja. Az előző részben felsoroltak /tantárgytűkrök, személyiségösszeállítások, stb./ csak segédeszközei munkájának. Valójában a pszichológiai és a pedagógiai felkészültsége a döntő. Ha a pedagógus nem tud azonosulni a kísérlet lényegével, nem érti az orientáció jelentőségét, akkor csak nyugtának érzi, adminisztratív munkájának gyarapodását látja az egész orientációban.

Az egyes pedagógusokon túl az iskola egész pedagóguskollektívájának úgy kell hozzáállnia az ügyhöz, hogy az a gyerekek javát szolgálja. Szorgalmaznia kell az egy várososon belüli kapcsolatteremtést a kísérleti iskolák között. Ha szoros az együttműködés, akkor a tanulóáramlás is nagyobb az iskolák között. A második év után iskolát változtató tanulók fogadása, az új környezetbe való beilleszkedésük segítése alapvető szerepet játszik az egész orientációs rendszerben. Sajnos volt rá példa, hogy az érkezőket régi iskolájuk "selejtjeinek" tekintették, ezzel lerombolták a gye-

rekek volt tanárainak orientációs munkáját. Némely fontos az is, hogy a tanulókat milyen iskolába irányítják a pedagógusok. A tapasztalat azt mutatja, hogy az ún. "elit" iskolák nem szívesen fogadják őket. Az ilyen irányú mozgások többet ártanak a kísérletnek, mint használnak.

- c/ A szülőkön és a pedagógusokon túl a legfontosabb tényező a tanuló.

Ha a tanuló az általános iskolából úgy érkezett, hogy pontosan tudja, számára a pályaválasztás 16 éves korban következik be, akkor is számos akadálya van annak, hogy a második osztály után valóban reálisan döntsön. Vannak tanulók, akik az első két évben elért gyenge tanulmányi eredmények ellenére is, otthoni biztatásra, felsőfokú továbbtanulásra gondolnak. A pedagógus feladata, kialakítani a tanulóknál alaposabb önismeretét, reálisabb ítélőképességet.

De még ha a tanuló belátja is, hogy neki a második év után további céljai eléréséhez iskolát, osztályt kellene változtatnia, akkor is a közösség nagy visszaható hatása miatt, gyakran letesz róla. Az osztályközösség megtartó, centripetális ereje legyőzi a képességek által indokolt intézményváltogatást elősegítő centrifugális erőt. A kísérlet szempontjából az lenne a legideálisabb, ha az osztályok második év után kötelezően felbomlanának, és egy intézményen belül szerveződnének szakmunkásképző, szakközépiskolai és gimnáziumi leágazású osztályok. Akkor mindenkinek választania kellene további képzési irányt, és nem maradnának például olyan tanulók műszeripari, villamosipari stb. osztályokban, akik erősen humán érdeklődésűek.

2. Ezzel a problémával már eljutottunk a kísérlet anyagi tényezőihez.

A személyi tényezőknél már említettük, hogy az iskola pedagógus- és osztályközössége, a szülők pontos tájékoztatása mennyire fontos tényezője, mondhatnánk azt is, hogy csaknem meghatározója az orientációs munkának. Ezt mintegy alátámasztják, szolgálják a tárgyi feltételek. Ezek a tárgyi feltételek azonban menetközben változtak a nyert tapasztalatok szerint.

- a/ A pályaválasztási intézet és a kísérleti iskolák nagyobb összefogással, tájékoztató füzetek kibocsájtásával már alaposabb előkészítő munka történik, mint az első években. A propaganda nagyon jelentős egy olyan kísérletben, amely a hagyományos iskolarendszer környezetében zajlik. Itt mindenekelőtt a szülők és a tanulók meggyőzésére kell gondolnunk. De az iskolák is felfigyelnek a kísérletre a tájékoztatás következtében. Így kapcsolódott be egy nagylétszámú iskola is az 1982/83-as tanévtől.
- b/ A tanterv úgy készült, hogy benne az általános műszaki elméleti és gyakorlati alapküveltség jelentősebb szerepet kapott, mint eddig a hagyományos általános műveltségben elfoglalt. Ez a kísérlet alapkoncepciójából következett. De az orientáció lehetőségeit leszűkíti az a körülmény, hogy egyelőre csak ipari szakképző ágazatokra terjedhetett ki. Ha a kísérletbe bekapcsolhatók lesznek más szakképző ágazatok is /mezőgazdasági, élelmiszeripari, egészségügyi, közgazdasági stb./, akkor a lányok is jobban megtalálhatják számításukat. Az orientáció lényege akkor teljesebbé válna ki, ha minél több szakmacsoport alapját jelentené a két közös középiskolai év, és a választás lehetősége minél nagyobb lenne.
- c/ A tárgyi feltételek legfontosabbika maga az iskola, annak felépítettsége. Az orientációs munka eredményességét azon mérhetjük, hogy a második év utáni pályaválasztás mennyire megalapozott. A már eddig elmondottak alapján is láthatjuk, hogy mi minden befolyásolja ezt a döntést. Most azt vizsgáljuk meg, hogy az iskola mit tehet ennek érdekében.
- Amíg a köztudatban széles körben nem terjed el az egységes középiskola gondolata, addig tartani kell attól, hogy a szülők és a tanulók "iskolát választanak", nem pedig képzési formát. De ha már iskolát választott is a gyerek, legyen adott a lehetősége annak, hogy 16 éves korban azon belül történjen a pályaválasztás.
  - Mert mint láttuk a pedagógusok - nagyon helytelenül - néhol idegenül fogadják az új tanulókat. A tanárok a 3-4-es osztályzatot szerzett, de inkább humán érdeklődési

tanulókat gimnáziumba irányítják. Ott pedig kevesellik azt a teljesítményt, amely a 3-4-es osztályzatban nyilvánul meg. Akik viszont attól tartva, hogy nem fogják tudni elvégezni a szakközépisikolát, szakmunkásképzőbe szeretnének átmenni. Az eddigi gyakorlat szerint a szakmunkásképző intézet 2. évfolyamára vették fel azokat az évismétllő tanulókat, akik a szakközépisikola profiljának megfelelő szakmunkásképzőbe mentek. Most azonban az egységes képzésben részesülők nem kaptak annyi, szakmát megalapozó tananyagot, amennyi elengedő lett volna a második évhez. Ezért sok esetben az volt a megoldás, hogy már a 2. év végén esedékes nyári gyakorlatot a fogadó intézmény szárnyai alatt bonyolították le, és az így megismert tanulókat második évre vették fel. Azok a tanulók, akiknél ez nem volt lehetséges, visszamentek korábbi iskolájukba, és ott ismételték meg a második osztályt.

Ugyancsak a kísérleti tantervből indul ki /mint a szakmunkásképzés problémája/, de már az iskolaközösség felé mutat a nyári gyakorlat kérdésköre. A kísérleti tanterv háromhetes nyári műhelygyakorlatot ír elő. Ezt a gyakorlatot különbözőképpen fogadták a gimnázium és a szakközépisikola épületében tanuló diákok. Nehéz volt ott elfogadtatni, ahol az iskola többi tanulója nem dolgozik nyáron. Az évközi műhelygyakorlatot is soknak találták, nemhogy a nyári szabadságból "elrabolt" három hetet. Azokban az iskolákban ez nem volt gond, ahol minden osztályra nézve azonosak az elvárások.

A felsorolt feltételek jelentősen befolyásolják a kísérleti eredményeket, sokkal inkább, mint azt gondoltuk volna. Azonban a sok nehézség ellenére is volt számokban mérhető mozgás az egyes évfolyamokon.

	gimnáziumból szakközépisikolába	szakközépisikolából gimnáziumba
1981.	3 fő /3,21 %/	12 fő /3,21 %/
1982.	1 fő /1,02 %/	6 fő /1,7 %/
1983.	5 fő /8,3 %/	27 fő /6,19 %/

Az 1979-ben indult első osztály nem volt eléggé tájékozott a beiskolázásakor. Ezért a második osztály utáni mozgások indítékai leginkább a rossz tanulmányi eredmények voltak.

Ugyanezt az évfolyamot most, negyedikes korukban megkérdeztük az érettségi utáni terveikről. A 9 iskola 15 osztályának 469 tanulójaiból 413-an maradtak. Közülük 93 gimnáziumban, 321 szakközépiskolában végez. A gimnáziumból továbbtanulni szándékozók nagyon sokféle pályát választottak, míg a szakközépiskolákban végzők legtöbbször szakirányban kíván továbbtanulni. Tizenketten azonban a legkülönbözőbb intézményeket /pszichológus szakot, orvostudományi egyetemet, tanítóképzőt, államigazgatási főiskolát, vendéglátóipari főiskolát stb./ jelölték meg.

Mint ismeretes a szakközépiskolai végzettség kétféle folyamatos továbbtanulásra ad lehetőséget. Az egyik felsőfokú intézményekben, a másik pedig annak a szakközépiskolának technikusképző tanfolyamán, ahol az illető tanuló érettségizik. A folyamatos technikusképzés szervesen ráépül a szakközépiskola érettségire és szakmunkásbizonyítványt adó szakaszára. Mint ilyen nagy népszerűségnek örvend a negyedikes tanulók körében. Azok is megjelölik sikertelen felvételi esetére, akik egyébként felsőfokon szándékoznak továbbtanulni. Föltétlenül figyelembe kell venni a technikusok osztályok beindításakor a jelentkezők tanulmányi eredményét, mert az eddig bukácsolók is szeretnék elvégezni az 5. évet. Mindenképpen gondolkodni kell azon, hogy ezek a gyenge tanulók szakmailag hogyan fogják a helyüket megállni, ha technikusok bizonyítványt szeretnének.

Az 1980/81-ben indult második kísérleti évfolyam alaposabb pályaválasztási propaganda után került a középiskolai osztályokba. Jobban tájékoztatták az iskolákat, a szülőket, a tanulókat. Ennek ellenére nem volt nagyobb a mozgás az iskolák növendékei között, hanem kevesebb. A visszaesést az első év kedvezőtlen tapasztalataival magyarázhatjuk. Ugyanis az új iskolában kedvezőtlenül fogadták őket. Pedig volt osztályfőnökeik meggyőződéssel írják róluk, hogy választásuk helyes volt.

Az 1981/82-ben indult osztályok tanulóinak beiskolázása nagyobb hirverés mellett zajlott le. A kísérleti iskolák illetékes városi és megyei főhatóságai a pályaválasztási intézetekkel karöltve alaposabb felvilágosítást végeztek. Most, amikor ezek a tanulók döntés előtt állnak, előzetes tájékozódást végeztünk. Eszerint 5-en mennek gimnáziumból szakközépiskolába, és 27-en szakközépiskolából gimnáziumba. Valamennyi fogadó in-

tézmény részt vett eddig is a kísérletben.

Mint a táblázatból is látszik, örvendetesen emelkedett azoknak a száma, akik a két évet általánosan művelő szakasz-
nak tekintik, és csak ezután választanak továbbtanulási
irányt. Reméljük ezeknek a száma tovább fog nőni, ha az alap-
konceptió feladása nélkül szerkezeti változtatásokat hajtunk
végre.

Az elmondottakból következik, hogy az orientációs munká-
nak számos tanulságot szolgáltatott már a kísérlet. A folyton
születő felismerések újabb és újabb feladatokat jelölnek ki
számunkra. Egyik ilyen nagy horderejű feladat annak az isko-
lának a megszervezése, amely a kétévi közös alapképzés után
iskolán belül oldja meg a három leágazást: rövidített szak-
munkásképzés, szakközépiskola és gimnázium.

A kísérleti iskolák közül az egyik, amely az 1983/84-es
tanévtől kezdve ilyen rendszerben működik, kipróbálja, hogy
az eddigi problémák kiküszöbölésével vajon hatékonyabban mű-
ködik-e az orientáció. Jelentkezési lapot töltenek ki a tanu-
lók, szülői aláírással hitelesítve a választott továbbtanulási
irányt. A jelentkezési lapon tájékoztatás végett szerepel va-
lamennyi szakma és gimnáziumi fakultáció - természetesen a
kísérletbe bevont iskolák profiljának megfelelően -, amit a
tanuló választhat az illető városban vagy kollégiumi elhe-
lyezéssel más városban is.

Igy az osztályközösségek kötelezően felbomlanak, mert
nem az osztályokat jelölik ki egy szakmára, hanem a tanulók
maguk választanak szakképző- vagy általánosan képző irányt.
A jelentkezések alapján újraszerveződnek az osztályok, kiegészül-
nek másik osztályból jött tanulókkal.

A párt állásfoglalásából indultunk ki, amely a középis-
kola tartalmi és szerkezeti integrációját szorgalmazza. Az
egységes alapú középiskola ennek a célkitűzésnek, bizunk benne,
hogy eleget tesz, további korrigálások lehetőségeivel.

Frau Jazimiczky, Erzsébet Tanács

Die Rolle der Orientierung in der Mittelschulbildung
von einheitlicher Grundlage

Die Berufswahl erfolgt am Ende der Beobachtungs- und Lenkungsphase der Mittelschule von einheitlicher Grundlage. Im Laufe von zwei Jahren sammelt der Klassenlehrer sehr viele Informationen über den Schüler. Im Besitz dieser Informationen und im Einvernehmen mit den Eltern orientiert er das Kind über die verschiedenen Möglichkeiten des Weiterstudierens. Dabei können sich viele Schwierigkeiten ergeben, die man nicht vorher gesehen hat. Die zurückhaltende Kraft der Klassen- und Schulgemeinschaft kann eine grössere Rolle als erwartet spielen. Die Einrichtung auf der neuen Stelle geht nicht reibungslos vor sich. Es erscheint als die beste Lösung, dass sich die Klassen nach dem Orientierungszyklus von zwei Jahren neu bilden, und zwar nach den verschiedenen Zweigen der allgemeinen bzw. der Fachbildung. So kann es besser gesichert werden, dass von der 3. Klasse an jeder in dem Zweig oder in der Fachrichtung die Studien fortsetzt, der oder die ihm am besten entspricht.